

ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ТА ОСВІТНЄ ПРАВО

POLITYKA EDUKACYJNA I EDUKACYJNE PRAWO

УДК 378.091:005.591]:354

Олексій Сисоєв

ORCIDiD: <https://orcid.org/000000015899-0244>

кандидат економічних наук,

Київський міжнародний університет

ЛІЦЕНЗУВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

У статті розглядаються адміністративно-правові аспекти ліцензування вищого закладу освіти; аналізуються зміни у системі ліцензування закладів вищої освіти, заходи, спрямовані на посилення ролі цієї інституції у вирішенні проблеми забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти; здійснено комплексний аналіз правової природи та адміністративних аспектів ліцензування у сфері вищої освіти; показано, що ліцензування у сфері вищої освіти є адміністративною процедурою, яка здійснюється з урахуванням певної специфіки та особливостей діяльності освітньої установи, визначених відповідними нормативно-правовими документами; проаналізовано особливість ліцензування як правового явища, яка полягає у тому, що ліцензійна діяльність належить до системи державно-виконавчих відносин, змістом яких є організація діяльності громадян і юридичних осіб у тих сферах діяльності, де потрібне неухильне дотримання певних вимог і визначеної правової поведінки.

Ключові слова: ліцензування, ліцензування у сфері освіти, ліцензія, ліцензування як засіб державного регулювання, адміністративно-правові аспекти ліцензування у сфері освіти.

© Сисоєв Олексій, 2019

<https://doi.org/10.28925/2226-3012.2019.8.7280>

Вступ. У системі вищої освіти України за останні роки відбуваються значні зміни.

Прийнято новий Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), який заклав підвалини для розроблення нової законодавчої й нормативної бази у сфері вищої освіти.

Відбулися й значні зміни у системі ліцензування та акредитації закладів вищої освіти. Було проведено низку заходів, спрямованих на посилення ролі цієї інституції у вирішенні проблеми забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти та якості вищої освіти випускників, підвищення їх відповідальності за виконання вимог стандартів вищої освіти.

Основні положення щодо ліцензування закладів освіти викладено у Постанові Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» (Закон "Про затвердження...") та Постанові Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 року № 347 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» (Закон "Про затвердження..."). Саме тому значний інтерес представляє осмислення адміністративно-правових засад процедури ліцензування в цілому й зокрема у сфері освіти.

Підкреслюючи важливість якісного забезпечення процедури ліцензування закладу освіти, **метою статті** є аналіз адміністративно-правових аспектів ліцензування у сфері освіти на основі аналізу загальних підходів до ліцензування як засобу державного регулювання суб'єктів господарської діяльності.

Виклад основного матеріалу.

Ліцензування, як зазначає А. І. Шпомер, належить до найбільш ефективних і дієвих засобів державного регулювання суб'єктів господарської діяльності. Оскільки ліцензування можна розглядати як складне соціальне явище, пріоритетною метою якого є забезпечення безпеки особи, суспільства та держави (А. Шпомер, 2011, с. 181). Аналізуючи норми чинного законодавства, А. І. Шпомер зауважує, що ліцензування можна визначати «як сукупність суспільних відносин, які виникають у зв'язку з видачею ліцензій, їх дублікатів, внесення змін і (чи) доповнень до ліцензій, припиненням, відновленням, подовженням строку дії ліцензій, припиненням їх дії, із здійсненням контролю за додержанням суб'єктами господарювання ліцензійних вимог і умов». Саме тому, на думку дослідника, ліцензування — це самостійний інститут права (там само, 2010, с. 181). У цьому ж контексті Е. Бекірова пише, що правовий

інститут ліцензування деяких видів господарської діяльності є одночасно частиною комплексного правового утворення — ліцензійного права, оскільки норми ліцензування господарської діяльності є тільки частиною норм щодо ліцензування в цілому, тому що останнє охоплює і ліцензування у сфері інтелектуальної власності та інші види ліцензування, що суттєво відрізняються від ліцензування певних видів господарської діяльності (там само, 2002, с. 184).

Досліджуючи проблему правового регулювання ліцензування певних видів діяльності, Е. Е. Бекірова здійснила комплексний аналіз правової природи та характеру ліцензування. Дослідниця дійшла висновку, що ліцензування певних видів господарської діяльності слід розглядати в кількох аспектах, а саме як (Е. Бекірова, 2006, с. 7): 1) елемент легітимації суб'єктів господарської діяльності; 2) умова здійснення певних видів господарської діяльності; 3) підстава виникнення права здійснювати види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню; 4) засіб державного регулювання господарської діяльності. При цьому, на думку Е. Е. Бекірової, однією з найважливіших характеристик ліцензування є те, що воно є засобом державного впливу на господарську діяльність і використовується в цій якості поряд з іншими засобами державного регулювання економіки. Ліцензування впливає на правовий статус суб'єкта господарювання, доповнюючи права й обов'язки таких суб'єктів, у даному випадку йдеться про ліцензійний режим організації та здійснення господарської діяльності (там само, с. 7–8). Дослідниця наголошує, що правовий інститут ліцензування певних видів господарської діяльності є одночасно частиною комплексного правового утворення — ліцензійного права, тому що норми щодо вказаного ліцензування є лише частиною норм щодо ліцензування в цілому, оскільки останнє охоплює також ліцензування у сфері природокористування, ліцензування у сфері інтелектуальної власності та інші види ліцензування, що істотно відрізняються від ліцензування певних видів господарської діяльності (там само, с. 9).

Ліцензування за своїм змістом, на думку С. С. Вітвіцького, є системою правозабезпечувальних заходів, що сприяють самореалізації здібностей громадянина у сфері певного виду

діяльності та забезпечення безпеки на різних рівнях — національній, регіональній, особистій (С. Вітвіцький, 2004, с. 3).

Ліцензування — це форма виконавчої діяльності уповноважених державних органів, виражена в санкціонуванні, офіційному визнанні за визначеними законами суб'єктами прав на заняття окремими видами діяльності, які пов'язані із забезпеченням захисту життєво важливих інтересів особистості, суспільства, держави, що обумовлює необхідність високого професіоналізму та відповідної кваліфікації виконавців (там само, с. 12). Дослідник зазначає, що запровадження ліцензування в Україні зумовлено змінами у характері впливу держави на суспільні відносини, що розвиваються в сфері соціально-економічного розвитку держави. Проникаючи у багато сфер виробничої та соціальної діяльності, воно надає можливість дотримуватися балансу інтересів споживачів, підприємців та інших суб'єктів, з одного боку, і держави з іншого. Оскільки саме ліцензія є документом-дозволом, на підставі якого фізична або юридична особа має право здійснювати певний вид діяльності, а споживачі мають можливість споживати товари та послуги, рівень яких відповідає державним вимогам і стандартам (там само, 2005, с. 3).

С. С. Вітвіцький вважає, що основна особливість правового режиму ліцензування полягає у тому, що встановлення залежить від волевиявлення суб'єкта, що добровільно вступає до цієї сфери суспільних відносин; уповноважені органи (їх посадові особи) наділені компетенцією щодо набуття правового статусу суб'єктів; більшість зобов'язаних суб'єктів у ліцензійних правовідносинах є суб'єктами, котрі володіють спеціальним правовим статусом, який вони набувають внаслідок відповідної діяльності уповноважених органів у межах компетенції (там само, 2005, с. 13). Серед основних ознак ліцензування дослідник виокремлює, зокрема такі (там само, 2018, с. 12–13): здійснюється уповноваженими органами із метою організації діяльності громадян та юридичних осіб у сферах, які потребують неухильного виконання параметрів та дотримання визначеної правової поведінки; засноване на принципах: обмеження державного втручання, демонополізація професійної діяльності, дотримання громадянами умов ліцензування, координація

та спеціалізація управлінського впливу, професійна компетентність; є формою контролю за набуттям спеціального статусу у сфері певного виду діяльності; особливим адміністративно-правовим режимом, який виражений у комплексі правових засобів, що характеризують особливе сполучення взаємодіючих між собою дозволів, заборон, позитивних зобов'язань і полягає у одержанні суб'єктом спеціального правового статусу, у структурі якого переважають обов'язки, визначені уповноваженими органами згідно з чинним законодавством; імперативні розпорядження та заборони для ліцензійних видів діяльності встановлені з метою реалізації публічного інтересу; реалізується у правовій формі — ліцензії.

Під поняттям «ліцензування» А.С. Ластовецький розуміє одну із складових системи дозвільно-реєстраційних процедур (А. Ластовецький, 2005, с. 13). Головним напрямом реформування такої дозвільно-розпорядчої діяльності, на думку дослідника, має бути трансформація змісту цієї діяльності усіх суб'єктів управління від переважно контролюючих функцій до переважно інформаційних, консультаційних, роз'яснювальних, облікових та аналітичних (там само, с. 15).

На думку І. Д. Пастуха, «ліцензування можна визначити як правовий режим провадження окремих встановлених законодавством видів господарської діяльності, що передбачає державне підтвердження та визначення меж прав на їх здійснення, контроль за цією діяльністю та можливість її припинення за особливими підставами з боку повноважених органів держави. Крім того, ліцензування повинно розглядатися як форма поручництва, де держава, в особі уповноважених на те органів, які видають ліцензії, виступає поручником здійснення суб'єктами господарювання діяльності, що ліцензується» (І. Пастух, 2005, с. 8).

Ліцензування, як зазначає Л. В. Шестак, — це окремий адміністративно-правовий інститут. Наявність ліцензії є тим фактором, який дозволяє серед багатьох господарюючих структур знайти саме ту, яка працює на ринку товарів та послуг цивілізовано, з дотриманням встановлених державою вимог і стандартів. Безпосередню основу адміністративно-правового інституту ліцензування, як вважає дослідниця, складає добровільний вступ суб'єкта, якого не наділено владними повноваженнями, у сферу адміністративно-правових відносин,

усвідомлене та бажане виконання адміністративних обов'язків, які на нього покладаються відповідно до вимог чинного законодавства України.

Введення інституту ліцензування, на думку Л. В. Шестак, пов'язано не тільки з розширенням правового статусу громадян, але і з введенням численних спеціальних обов'язків і заборон, невиконання яких може привести до втрати такого статусу. У зв'язку з цим перевага відомчої нормотворчості в цій сфері управління є небажаною. Законами повинні бути урегульовані основні права й обов'язки громадян і юридичних осіб у ліцензійних відносинах, види, підстави та порядок застосування заходів відповідальності за порушення умов і порядку ліцензійної діяльності (Л. Шестак, 2005, с. 2).

Л.В. Шестак зазначає, що ліцензування — це комплексний правовий інститут, оскільки поєднує в собі норми адміністративного та цивільного права. Як наслідок, можна вказувати на неоднозначність вказаного поняття, у зв'язку з чим виділяють такі його особливості (Л. Шестак, 2005, с. 9): 1) це система державно-виконавчих відносин, змістом яких є організація діяльності громадян і юридичних осіб у тих сферах діяльності, де необхідне чітке дотримання параметрів (меж) визначеної правової поведінки; 2) ліцензійна діяльність має свої принципи організації управлінського впливу, які особливо актуальні у контексті проведення адміністративної реформи (принцип обмеження державного втручання в діяльність соціальних інститутів, демонополізації професійної діяльності, зацікавленості громадян у виконанні ліцензійних вимог і умов, координації дій держави і громадян при реалізації програм управління; спеціалізації управлінського впливу, професійної компетентності, непорушності законних прав і свобод громадян та їх захист; забезпечення рівності прав, законних інтересів усіх суб'єктів господарювання та застосування єдиного порядку ліцензування на всій території України); 3) ліцензування виступає формою контролю за порядком набуття спеціального правового статусу, фактичним виконанням обов'язкових ліцензійних умов; 4) ліцензування є особливим адміністративно-правовим режимом — порядком регулювання, який виражений у комплексі правових засобів, що характеризують особливий

зв'язок взаємодіючих між собою дозволів, заборон, позитивних зобов'язань, що створюють особливу спрямованість правового регулювання.

У даному випадку це пов'язано з наданням суб'єкту спеціального правового статусу, у структурі якого переважають обов'язки, визначені органами виконавчої влади і які добровільно бере на себе та виконує суб'єкт ліцензування; 5) норми, що регулюють систему ліцензування, охоплюють однорідні, тісно пов'язані відносини в рамках однієї галузі, тобто складають самостійний адміністративно-правовий інститут; 6) за порушення ліцензійних умов ліцензіат несе особливу адміністративну відповідальність: від припинення дії ліцензії аж до її анулювання. Дослідниця наголошує, що існування інституту ліцензування є надзвичайно важливим, оскільки він виступає реально діючим механізмом, що спрямований на захист та реалізацію прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб в умовах ринкової економіки (с. 15).

На думку О. В. Кашперського, ліцензування можна віднести до правових форм виконавчої діяльності, оскільки воно оформлюється та здійснюється на основі правового акту (ліцензії), у результаті якого настають юридичні наслідки, що виражаються у виникненні адміністративно-правових відносин між ліцензіатом та органом виконавчої влади, що видав ліцензію (контроль з боку органу, що ліцензує, можливість притягнення ліцензіата до адміністративної відповідальності у випадку порушення умов, що становлять зміст ліцензії). Ліцензування також можна розглядати і як правовий інститут, тобто сукупність правових норм, що регулюють такі групи відносин: 1) відносини, що виникають у сфері створення системи органів, які мають право видавати ліцензії на провадження окремих видів господарської діяльності; 2) відносини щодо організації діяльності органів, які здійснюють ліцензування; 3) відносини, що виникають між органами виконавчої влади й особою, яка бажає одержати, одержала чи втратила ліцензію на провадження того чи іншого виду господарської діяльності. Науковець зазначає, що інститут ліцензування є комплексним, оскільки містить у собі норми адміністративного та цивільного права, де наявність ліцензії є підставою для виникнення правоздат-

ності та майнових відносин при здійсненні окремих видів діяльності (О. Кашперський, 2011, с. 8).

О. В. Кашперський визначив особливість ліцензування як правового явища, а саме: ліцензійна діяльність належить до системи державно-виконавчих відносин, змістом яких є організація діяльності громадян і юридичних осіб у тих сферах діяльності, де потрібне неухильне дотримання певних вимог і визначеної правової поведінки (с. 8). Дослідник зазначає, що ліцензування — це правовий режим початку здійснення окремого, визнаного законодавством виду господарської діяльності, що припускає: державне підтвердження і визначення меж права на ведення господарської діяльності; державний контроль за здійснюваною діяльністю; можливість припинення діяльності на особливих підставах органами держави (с. 8-9). Серед основних елементів ліцензування певних видів господарської діяльності науковець виокремлює такі (с. 9): видача ліцензій; переоформлення ліцензій; видача дублікатів ліцензій; ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів; контроль за дотриманням ліцензійних умов; видача розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов; видача розпоряджень про усунення порушень законодавства у сфері ліцензування; анулювання ліцензій. О. В. Кашперський зробив висновок про те, що ліцензування є формою виконавчої діяльності, вираженої в санкціонуванні, офіційному визнанні за визначеними суб'єктами прав на зайняття окремими видами діяльності, коли потрібен високий професіоналізм і кваліфікація, а також здійснення контролю за фактично вчинюваними діями. Ліцензійна діяльність є основним та необхідним засобом управлінського впливу, за допомогою якого громадяни нашої держави отримують змогу розширювати свою діяльність, спираючись на наявність відповідних нормативних актів у даній сфері діяльності (с. 9).

А. О. Шеваріхін визначив й охарактеризував основні принципи ліцензування, серед яких (А. Шеваріхін, 2003, с. 11): захист прав, законних інтересів, життя та здоров'я громадян, захист навколишнього природного середовища та забезпечення безпеки держави; забезпечення рівності прав, законних інтересів усіх суб'єктів господарювання, незалежно від форми власності та будь-

яких інших критеріїв; застосування єдиного порядку ліцензування на всій території України; відкритість і прозорість діяльності уповноважених органів з ліцензування; компетентність посадових осіб, які безпосередньо здійснюють ліцензування; неприпустимість довільного втручання посадових осіб ліцензійної служби у діяльність суб'єктів господарювання; оперативність, тобто здатність швидко та вчасно виявляти негативні тенденції та адекватно реагувати на них; економічність, тобто здатність виконувати покладені завдання з найменшими матеріальними витратами.

А. І. Шпомер розглядає ліцензування як діяльність уповноважених державою органів щодо надання у встановленому порядку суб'єктам господарювання дозволів на здійснення, за певних (ліцензійних) умов, передбачених законом видів господарської діяльності та забезпечення додержання ліцензіатами ліцензійних умов, спрямована на захист прав і законних інтересів громадян та організацій, навколишнього природного середовища, а також забезпечення безпеки держави (А. Шпомер, 2006). Науковець виділяє основні ознаки ліцензування (публічний (державний) характер, процесуальний характер, єдність ліцензування, обов'язок ліцензування) та його провідні функції (дозвільну, облікову, інформаційну, контролюючу, статистичну, охоронну).

Щодо проблеми ліцензування у сфері освіти, то, на думку дослідника, у відносинах ліцензування освітніх послуг може бути застосовано адміністративно-господарський штраф, який стягується з суб'єкта господарювання у випадках і порядку, передбачених законом, однак жодний закон у сфері освіти не містить такої норми. Відсутня також норма про вилучення прибутку (доходу), одержаного суб'єктом господарювання внаслідок порушення встановлених законодавством правил здійснення господарської діяльності (ця санкція передбачена ст. 240 ГК України).

Разом з тим, на думку А. І. Шпомер, анулювання ліцензії доцільно застосовувати тільки у випадках порушення законодавства про ліцензування освітньої діяльності, а в інших випадках, які пов'язані з правомірними діями суб'єктів господарювання (подіями), має бути застосовано припинення дії ліцензії. Пропонується ввести норму про те, що оскарження в судовому порядку рішення

про анулювання ліцензії призупиняє виконання такого рішення до вирішення питання щодо законності анулювання ліцензії в судовому порядку.

І. Ю. Хомишин, здійснивши комплексний аналіз проблеми ліцензування у сфері освіти, дійшов висновку, що ліцензування у сфері освіти є адміністративною процедурою, яка здійснюється з урахуванням певної специфіки та особливостей, визначених відповідними нормативно-правовими документами (І. Хомишин, с. 276). Як зазначає І. Ю. Хомишин, поняття «ліцензування освітньої діяльності» вітчизняні дослідники розглядають з декількох позицій, зокрема (с. 276-277):

— різновид адміністративних процедур (Т. Коломоець); адміністративна процедура в сфері освіти, яка містить такі стадії: 1) підготовки до ліцензування освітньої діяльності; 2) ліцензійної експертизи; 3) прийняття рішення про отримання ліцензії на впровадження освітньої діяльності; 4) видання й оформлення ліцензії на впровадження освітньої діяльності (Н. Губерська);

— процедура визнання спроможності закладу освіти певного типу розпочати освітню діяльність, пов'язану зі здобуттям освіти й відповідної кваліфікації, згідно вимог стандартів освіти та державних вимог щодо кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення (Т. Коломоець);

— засіб регулювального впливу держави на діяльність закладів освіти, а також одна з основних адміністративних процедур, яка передбачає підтвердження державою в особі її органів можливості закладу освіти надавати послуги в сфері освіти (Б. Деревянко);

— зовнішнє найменше, порогове, запобіжне, опосередковане забезпечення якості освітньої діяльності. Найменше, порогове (мінімально необхідне): ліцензування потребує лише не гіршого дотримання переліку показників. Опосередковане: формально виконані нормативи не свідчать про фактичну результативність освітньої діяльності. Таким чином, як зазначає дослідник, ліцензування — апіорний, упереджувальний, авансовий, потенційний акт зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності.

Висновки. Таким чином, аналіз праць науковців і практиків щодо ліцензування, зокрема у сфері освіти, показує, що процедура ліцензування розглядається, перш за все, як процедура визнання спроможності закладу освіти певного типу розпочати освітню діяльність, апіорний, упереджувальний, авансовий, потенційний акт зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності. Також процедура ліцензування є різновидом адміністративних процедур, які забезпечують регулювальний вплив держави на діяльність закладів вищої освіти. Ліцензування у сфері освіти є адміністративною процедурою, яка здійснюється з урахуванням певної специфіки та особливостей діяльності освітньої установи, визначених відповідними нормативно-правовими документами. Особливість ліцензування як правового явища полягає у тому, що ліцензійна діяльність належить до системи державно-виконавчих відносин, змістом яких є організація діяльності громадян і юридичних осіб у тих сферах діяльності, де потрібне неухильне дотримання певних вимог і визначеної правової поведінки.

Література

- Бекірова Е. Е. Правове регулювання ліцензування певних видів господарської діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. : 12.00.04 – господарське право, господарсько-процесуальне право. Донецьк, 2006. 22 с.
- Вітвіцький С. С. Державний контроль у сфері ліцензійної діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. : 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Харків, 2004. 17 с.
- Закон України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти». 2015. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/KP151187?an=1&ed=2015_12_30 (дата звернення: 09.09.2019).
- Ластовецький А. С. Організаційно-правові засади регулювання підприємницької діяльності в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Ірпінь, 2005. 22 с.

- Кашперський О. В. Адміністративно-правовий статус суб'єктів ліцензування господарської діяльності в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Харків, 2011. 18 с.
- Пастух І. Д. Організаційно-правові засади ліцензування господарської діяльності в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Київ, 2005. 14 с.
- Шеваріхін А. О. Адміністративно-правові проблеми ліцензування господарської діяльності органами внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Київ, 2003. 20 с.
- Шестак Л. В. Ліцензування як адміністративно-правовий інститут: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Ірпінь, 2005. 20 с.
- Шпомер А. І. Ліцензування господарської діяльності: питання галузевої ідентифікації. *Університетські наукові записки*. 2011. № 1. С. 181–185.
- Шпомер А. І. Ліцензування господарської діяльності (господарсько-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. : 12.00.04 – господарське право, господарсько-процесуальне право. Київ, 2006. 22 с.
- Хомишин І. Ю. Мета і зміст процедури ліцензування освітньої діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 275–278.

References

- Bekirova, E. E. (2006). *Pravove rehuliuвання litsenzuvannya pevnykh vydiv hospodars'koi diial'nosti [Legal regulation of licensing of certain types of economic activity: Extended abstract of candidate's thesis: 12.00.04 – Commercial law, Commercial procedural law]*. Donetsk, Ukraine (ukr).
- Vitvitsky, S. S. (2004). *Derzhavnyj kontrol' u sferi litsenzijnoi diyal'nosti: [State control in the field of licensing activity: Extended abstract of candidate's thesis: 12.00.07 – Management theory; administrative law and process; finance law; information law]*. Kharkiv, Ukraine (ukr).
- Zakon Ukraini «Pro zatverdzhennya Licenzijnih umov provadzhennya osvitnoyi diyal'nosti zakladiv osviti» [Law of Ukraine «On Approval of Licensing Conditions for Educational Activities of Educational Institution»]*. (2015). Retrieved from https://ips.ligazakon.net/document/view/KP151187?an=1&ed=2015_12_30 (ukr).
- Lastovetskiy, A. S. (2005). *Orhanizatsijno-pravovi zasady rehuliuвання pidprijemnyts'koi diial'nosti v Ukraini [Organizational and legal bases of regulation of business activity in Ukraine: Extended abstract of candidate's thesis: 12.00.07 – Management theory; administrative law and process; finance law; information law]*. Irpin, Ukraine (ukr).
- Kashpersky, O. V. (2011). *Administrativno-pravoviy status sub'ektiv litsenzuvannya hospodars'koi diial'nosti v Ukraini [Administrative and legal status of subjects of licensing of economic activity in Ukraine: Extended abstract of candidate's thesis: 12.00.07 – Management theory; administrative law and process; finance law; information law]*. Kharkiv, Ukraine (ukr).
- Pastuk, I. D. (2005). *Orhanizatsijno-pravovi zasady litsenzuvannya hospodars'koi diial'nosti v Ukraini [Organizational and Legal Principles of Business Licensing in Ukraine: Extended abstract of candidate's thesis: 12.00.07 – Management theory; administrative law and process; finance law; information law]*. Kyiv, Ukraine (ukr).
- Shevarikhin, A. A. (2003). *Administrativno-pravovi problemy litsenzuvannya hospodars'koi diial'nosti orhanamy vnutrishnikh sprav [Administrative and legal problems of licensing of economic activity by law enforcement agencies: Extended abstract of candidate's thesis: 12.00.07 – Management theory; administrative law and process; finance law; information law]*. Kyiv, Ukraine (ukr).
- Shestak, L. V. (2005). *Litsenzuvannya yak administrativno-pravoviy instytut [Licensing as an Administrative Law Institute: Extended abstract of candidate's thesis: 12.00.07 – Management theory; administrative law and process; finance law; information law]*. Irpin, Ukraine (ukr).

- Shpomer, A. I. (2011). Licenzuvannya gospodarskoyi diyalnosti: pitannya galuzevoyi identyfikaciyi [Licenzuvannya gospodarskoyi diyalnosti: pitannya galuzevoyi identyfikaciyi]. *Universitetski naukovi zapiski*, 1, 181–185 (ukr).
- Shpomer, A. I. (2006). *Licenzuvannya gospodarskoyi diyalnosti (gospodarsko-pravovij aspekt) [Licensing of business activities (economic and legal aspect): Extended abstract of candidate's thesis: 12.00.04 – Commercial law, Commercial procedural law]*. Kyiv, Ukraine (ukr).
- Khomyshyn, I. Yu. (2018). Meta i zmist protsedury litsenzuvannia osvithnoï diial'nosti. [The purpose and content of the licensing procedure for educational activities]. *Porivnial'no-analitychne pravo* № 2. S. 275–278 (ukr).

LICENCJONOWANIA INSTYTUCJI SZKOLNICTWA WYŻSZEGO: ADMINISTRACYJNYCH I PRAWNYCH ASPEKTÓW

Oleksij Sysojev, Kandydat nauk ekonomicznych
Kijowski Międzynarodowy Uniwersytet
licencja na edukację: aspekty administracyjne i prawne

Artykuł dotyczy administracyjnych i prawnych aspektów licencjonowania instytucji szkolnictwa wyższego; analizowane są zmiany w systemie licencjonowania szkół wyższych, działania mające na celu wzmocnienie roli tej instytucji w rozwiązaniu problemu zapewnienia jakości działalności edukacyjnej szkół wyższych; przeprowadzono kompleksową analizę natury prawnej i administracyjnych aspektów licencjonowania szkolnictwa wyższego; pokazano, że licencjonowanie w dziedzinie szkolnictwa wyższego jest procedurą administracyjną przeprowadzaną z uwzględnieniem pewnych specyfiki i cech instytucji edukacyjnej, określonych w odpowiednich dokumentach regulacyjnych; analizowana jest osobliwość licencjonowania jako zjawiska prawnego, polegająca na tym, że działalność licencyjna należy do systemu relacji państwo-władza wykonawczej, którego treścią jest organizacja działalności obywateli i podmiotów prawnych w tych obszarach działalności, w których wymagana jest ścisła zgodność z pewnymi wymogami i pewne zachowania prawne.

Słowa kluczowe: licencjonowanie, licencjonowanie w dziedzinie edukacji, licencja, licencjonowanie jako środek regulacji państwowej, administracyjne i prawne aspekty licencjonowania w dziedzinie edukacji.

ADMINISTRATIVE AND LEGAL ASPECTS OF LICENCING IN HIGHER EDUCATION

Oleksiy Sysoiev, Candidate of Economic Sciences
Kyiv International University

The study provides an insight into administrative and legal aspects of licensing higher educational institutions, analyses changes in the licensing system of higher educational institutions and examines measures aimed at enhancing the role of this institution in addressing the problem of quality assurance of higher educational institutions. The author investigates the legal nature and administrative aspects of licensing in higher education and proves that licensing in higher education is an administrative procedure, which takes into account the specific nature and characteristics of the activities of an educational institution, that are stipulated by the corresponding regulatory documents. The paper determines licensing as a legal phenomenon, which means that licensing activity belongs to the system of state-executive relations, the core of which is the organizing the citizens and the legal entities' activities in the spheres where steadfast adherence to definite requirements and certain legal behavior is expected. One of the key research questions of this paper was the ambiguity of the concept of licensing in scientific literature, which combines the norms of administrative and civil law. Social and legal functions of licensing higher education institutions with the aim of their effective functioning in social and legal environment are outlined. Further, the author identifies the characteristic features of licensing in education. This article also address the research questions of licensing in education and offers the conclusions regarding

the features of licensing as a legal phenomenon. The role of licensing activity in the system of state-executive relations and its contents and constituents are determined.

Key words: *licensing, licensing in education, license, licensing as a means of the state regulation, administrative and legal aspects of licensing in education.*

Стаття надійшла до редакції 02.09.2019

Прийнято до друку 30.10.2019
